ACC. N:R M. 13772 : 1–35.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne

Härad: Villands

Socken: Näsums

Uppteckningsår: 1954

Upptecknare: Nils Brianne, Malmö

Berättare: olika personer; se sid. 2.

Berättarens yrke:

Född år ..... i .....

"Näsums präst." sid. 1–34.

Minnestavla vid
hednatempel-plats. (uppsatt av upptecknaren)
(teckning) s. 35

Skriv endast på denna sida

A.-B. GRAHNS TR., LUND

ACC. N:R M. 13772 : 1.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Skåne

Härad: Villands

Socken: Väsums

Upptecknat av: Nils Bjarne

Adress: Edvard Lindahlsg. 14-a, Malmö

Berättat av: Ortsbefolkningen; se även d. 2.

Upptecknings år: 1949; inlämn. 1954 Född år ..... i .....

Flin uppt.

"Väsums präst", en märkig prästman.

Vad som innehiggande i detta omslag berättas, berör Gubeldoktorn Göns Jönsson Torelli, vid sin död Hyrtroherde i Väsum, f.d. fil. studerande och med kand. i Lund, född i en lärarefamilj; fadern blev senare bokhandlare i Lund. Han ämnade bliva lärare men övergick till fil. studier och efter avlagd examen fick han anställning vid Åbo universitet i Vänersborg som adjunkt. Denna anställning lämnade han för att åter upptaga sina studier i Lund. Han studerade nu till präst samt disputerade sina medic. doktorspaper. Efter sin prästvigsel blev han pastor i Väsum, där han slutligen blev hyrtroherde.

Skriv endast på denna sida!

A.-B. GRAHNS BOKTR., LUND

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

ACC. N:R M. 13772:2.

De upptecknade berättelserna äro omtalade av ett flertal ortsbor, av bland andra lantbr. Axel Lindblad och domänintendenten Nils Larson i Hagstorp, Näsum. Dessutom har jag vistats i Näsum 1920-21 där jag hört en mängd historier om denne präst, som jag även besökt.

Av utrymmesskäl medtagas endast en del av vad som berättats. Det som berättas här utgör typiska exempel av den märlige prästmannens levnadsöden.

Upteckningen omfattar 32 blad.

Malmö den 25 feb. 1954.

Nils Persson

el. Vertrotsförman.

Sigillet är endast en fantasiprodukt, med tanke på att i Näsum finnas de enda resterna av en tempelplats, bevarade i vårt land: Templet på Näset.

Näsums socken ✡ Villands härad ✡ 1954

2 "Näsums präst."

ACC. N:R M. 13772:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Näsums präst."

Jöns Jönsson Torelli var en original person, om vilken det berättas en mängd historier. Hans fader var folkskolelärare i trakten av Lund och dessa bekymrade därstädes. När Jöns som ung började sina studier, önskade han bli läkare. Hans far motsatte sig detta med hänsyn till de höga studiekostnaderna. Då Jöns blivit fil. mag. avbröt han sina studier för att som lärarevikarie tjänstgöra i Jämresborg för kärna sitt uppehälle. Efter något år övergav han lärarebanan och reste till Lund för att studera för präst. Han var nu gift, och här föddes hans första barn. Som hans lust för läroämnet ej lämnat honom, fortsatte han sig i sina medicinska studier, för dessutom läser han fil. dr. När han blivit prästvigd, blev han amanuens hos prästen och blev slutligen kyrkoherde i Näsum. Han var en mycket vacker och stilig man, som uppträdde ytterst elegant och vänlig, samt hade en

3. "Näsums präst."

ACC. N:R M. 13772:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gediget Läsdom i åtskilliga ämnen, varför Näsums-
borna med rätta voro stolta över sin präst, hvil-
ken var en äkta humorist, som ofta hjälpte sina med-
människor i förlägenhet, vilket torde komma.
som bäst: ty han var en utomordentlig vältalare
som dog lin sig många åhörare. Missions-
huset användes stöd anförvingar i mot-
satt riktning. Hans predikningar talade nu allt
längre och längre, stöd påståndingar. Enda följden
blev personliga utfall av prästen mot menig-
heten, och hyrkan avfolkades därför småning-
om, medan missionshuset var sin fräsch full-
under gods gästerna. Han hade nu mist
sina förbundslingsbara sympatier genom sina
personliga invektiver från predikstolen.
Värre blev det, då han inlade sitt veto i kom-
munala angelägenheter, vilket väckte
folkets missnöje och ett dem för förargelse,

4 "Räsums prästʺ.

ACC. N:R M. 13772:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Som prästänke kan man finna sig i ekonomi
lägre än landbrukare med tre gårdar. Hans
ekipage med silverbeslagna seldon var visserligen
fint och användbart i staden, men han besvärade
sig mera med att sköta sitt hushållsarbete
som en ung klädd flicka. Sina medicinska
kunskaper ansåg han gott användning för, och
hans råd ansågs mycket högt stundtals. Torelli,
som läsare, blev snart känd vida omkring,
och patienter strömmade till från när och fjärran
för sina recept skrev han på tillfälligt papper-
lappar som hittades och ibland på en gammal
tidning, men dessa blevo alltid exp. å närlig-
gande apotek. Arvodet från en 25öring till
ett par kronor blev frivilligt. Tyckte vederbör
äfven obetydliga förhållande något klandrigt, så att
den elegante mannen snart sin förfölt i sitt yttre
uppträdande sin likhet med en förfallen luffaretyp.

5 "Åsums präst".

ACC. N:R M. 13772:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han klädes inga dikta på sin de följa i fara, och man kunde få de komma en domedag kom-me ihåg en blodesmord vinter kappa utan knapparna och kammarkläder av ett gråvt snöre. Bytomas gömman hade gått upp och ersatts med knappnålar, gråmspira och skärhåll för att kunna hållas ihop. De fötterna hade han sko och galoscher, men inga strumpor. Som övrekläderna och tulorna inte höra ihop, fastän han kunde ihop dem med snöre, skulle färna ändock synas. Första gången jag såg honom, tyckte jag att det var en gammal kvinna, som var längt kommen på det skuttande planet. Den högra halfvan var lik och långrade nedöver mjälen, och för övrigt var han klädd som vore omtalas. I munnen satt en liten pipa eljamt hemp. Hans ansikte rodiska och vördnadsbjudande ansiktet

6 "Näsums präst."

ACC. N:R M. 13772:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

järnvägsstationen, att det var en lustgård. Då jag såg en annan person vördnadsfullt hälsa på honom, frågade jag denne, vad det var för en underlig figur. Personen såg förvånande på mig och svarade: "Det var ju kyrkoherden."

Visserligen hade jag hört, att "Näsums präst" var en stort original, men att han uppförde i en sådan utsträckning hade jag icke kommit förstå mig.

På besök hos prästen.

Några dagar därefter hade jag ett ärende till pastorsexpeditionen, som även var prästens bostad. Här blev jag ånnu mer förvånad. Möbelmanget var av enklaste slag. Mitt på golvet stod ett litet bord, överdraget med en mycket smutsig duk, och övriga möbelmanget utgjordes av fyra raggiga stolar och en gammal kvällskommod. Längs ena väggen och framför fönstret låga

7. "Näsumsprästen."

ACC. N:R M. 13772:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Prosten bodde ensligt beläget på ett par
småbrukar. Det var expeditionen. Det s. k.
boet tjänstgjorde som bokhylla, medicin-
hylla, skrivbord och uppslagsplats för en
mängd skräp. Här låg även församlingsböcker-
na tillsammans med avbrända tändsticks-
och cigarrstumpar låg en stor fetthög, med
vilken han gav sina patienters medicin och
knådade dem på lungorna med.
Jag lider djupen att sitta ner på en stol
invid detta underliga bord. Själv satt
han framför sina skrivdon. När jag kliver
av mitt ärende, böjde en underhållande
samtal, varunder man snart märkte
att man hade framför sig en person på
hög bildningsnivå. Under samtalet fick
han ett ledsamt med den ovanmämnde fetthögen.

8. "Väsums präst."

ACC. N:R M. 13772:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han började köra om i den stora utförsbacken med fartvaden och skrämde livet ur sig lite halvblind fabrik, som han skrapade i sin pipa och sade. "Pöken är god som en fin cigarr, och den doftar, vackert jag tog upp en ask cigarrcigarretter som jag hade i fickan och bjöd på prästen. "Tack så mycket", sa prästen och grep om cigarretterna, men fick inte fart i dem åtta, utan två blevo kvar i askan. De långa cigarretterna lade han utom mitt sällskap, ty han kunde hyfsligt vis, att jag hundra cirkus på den slitbanan. Därefter fick han fram en bränskorpa ur askkoppen och den skrapade han i munnen och tuggade på, under det han hade synbart roligt åt min tydliga förvåning upptäckt. Hade jag inte sett den högvördiga blicken, hade jag inte

9. "Väsunds präst."

ACC. N:R M. 13772:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

honom vard vid Lunda Pastoren". Sådan var han. Han följde församlingen med liv egendomliga uppfostrande och förädlande kärlighet invärkes då människorna blevo förlägna. Slutligen blev han svårdade uppfostrande under ämbetsutövningen till allmän förargelse, och församlingen hjälpte själv, så att församlingsborna klagade hos biskopen Billing. Han blev för den skull passad till Lund för att öfva sig som han ingen annan klädsel hade, än de fattiga hundagen bar på sig, följde honom en kvällstym för Lundabesväret. Härom berättade han själv: "Klädde i den lilla Postgymnen som jag fick biskopen. Denne såg förlägande på mig. Min förnärmade min och av naturen gymnsamma utseende i förening med de grunna kläderna blev för min förtal, så att biskopen och jag följde i

10. Näsums präst.

ACC. N:R M. 13772:11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vissandras armar och gråta över människornas
förfall. Biskopen kunde ju se, att jag uppskattade
värdet, ju kort av elegant. Han inbjöd mig
till middag, som jag tacksamt inbog tillsammans
med Bromm, varunder jag klarlade mitt för-
hållande till mina församlingsbor. Han
blev fyndigen överlycklig om att den in-
förmna anmälan var icke förfal. När
det blev tid att resa hem, gav han mig
sin välsignelse och hoppades, att mina
församlingsbor skulle bättra sig och inse,
att de bättre borde behandla sin herde
När jag kom till järnvägstationen, där jag
hade min kappsäck i garderoben med de
gamla kläderna och klätt om mig på
toaletten, sålde jag den nya kostymen till
en munk, ty så fin kände jag icke vid
mig i Näsum. Människorna där kunde ju

17. "Näsums präst."

ACC. N:R M. 13772:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

då rent tro, att biskopen fäjet dåros anmälan
på annan så jag mått ihkläda mig en annat
skinn för framtiden. Jag ville även tra
gärna de dessa förvånade miner, då jag
som den elegante mannen rest bort
men återvänder som den verklige Näsums
präst.

Han var den humoristt, välfalare och med-
tryckande själavårdaren, samt intres-
serad jordbrukare. Några historier härom
kunna belysa hans personlighet.

Domänintendenten på besök.

En bekvämlighet annan socken har be-
hövt, att han besökte prästen i sitt
prästbostäde, där denne kajta sig be-
fann, under den period, då han levde ihop
som ungkarl. Besöksdagen för prästen gående o
att k:p. "skräder" hämtade något för annan

12. "Räsumsprätt"

ACC. N:R M. 13772:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var kanske mer än mindre fackets "visitkort" som han plockat upp för att bära hem för omdömets skull. När besökaren utträdde i sin ämbetsdräkt, skulle på högsta prästen, om han fick vara sin kontrad. Det första rum de trädde in i presenterade prästen som sitt vardagsrum och bibliotek. Mitt på golvet stod en fin hälften vaxduk kaffebord. Prästen förklarade detta med, att då det för några dagar sen hade öppnats och säsongen hade varit svår, så han mått sälla pälsen under. Därpå vände han upp och ner på pälsen, så valtnet kom ut över golvet och sade: "Se så, nu är det klart för nästa regn." I ett hörn stod en packlåda med en hög uppstaplade böcker, för övrigt var rummet tomt. Han öppnade nu dörren till ett annat rum

13. "Väsums präst."

ACC. N:R M. 13772:14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den sade: "Du får väl ordna så min säng-
plammas", och därmed förde han in sin gäst
i rummet. Han pekade på en höj tidningar
och annat papper över höljda av några tom-
säckar och en par stenkrukor. "Här ser
du min säng", sade han och tillade han
åt den häpnat, förvirrade ungen åtskilliga.
Prästen som officiant och gäst vid begravning
En annan gång var samme man med på
en begravning, där prästen först i upp-
predikstolen, då de sena bönen tystes
upprepade sänkte. Ynnan jordpåkastningen
hållande mannen på prästen och fick
honom in i sakristian, där han med hjälp
av kyrkosångaren lyckades dölja prästens
långa ben. Prästen tillät sig med på
begravningsmiddagen. När de kommit från
det torgahuset fanns prästen behålla

14. "Bäsums prästʼ.

ACC. N:R M. 13772:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

din bekante överraskelse på, men ovanmänd
mon lyckades förmå honom fegna av sig
roeken. När prästen kommit ino och
satt sig i en stol, fick hans gode vän en
chock. Där satt prästen bredbent och
vinade en del mer än tillbörligt var
i ett anständigt sällskaps. Skyndsamt
fick vännen ut prästen och drog på
honom den legendariska roeken, så
att rökningen inte äregick i skandal.
Men dessa bekam inte prästen något
utan då de åter inträdde fick han syn
på en fylld cigarrlåda och av den tog
han en handfull cigarrer, som han stoppade
i sin fickor! Måltiden började med s. k.
gäsande smörgåsbord. Hans gode vän märkte
att han smugglade ner den ena smörgåsen
efter den andre i sina rymliga rockfickor,

15 "Präsumé prästen."

ACC. N:R M. 13772:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sina de voro plapperfulla. Då sade han, att han, innan vanskåttan serverades, ämnade gå ut för att se på gården. Min fogelsman bad sig vilja gå med ut. Då de kommo ut följde denne honom åtskilliga steg på prästens vidlyftiga tomt, för att snart gåsar och ägarens Herre bli väl bekanta. Prästen fått god min, men fick slut bort han ut i en gapstarr och vände ut och in på fickorna så att innerkläder hann ut, och då utbrast han sig: "Det var väl detta du visste!"

Prästen som läkare.

Sina medicinska kunskaper omsatte han i praktiken som god moglåkare. En gång fick en bondhustru ett vist fjuk, och ehr den audiktade läkaren hade inte utkämpat något sin sjukes förbättring. Slutligen

16 "Näsums präst".

ACC. N:R M. 13772:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nuförtiden fick han ytterst svåra smärtor
i magen, och familjen kom överens om
att hämta "Näsums präst". Man bad den
honom bege sig upprätt fänstörsvallet
och en pojken utförlåtandes vid vägen
för att passa på prästen på återfärden.
När prästen skåspatades av pojken hände
gummans jämmer ända ut på vägen.
Och prästen frågade, om inte läkaren an-
litats. Pojken upplyste om att läkaren
varit hos henne, men det hade inte
hjälpt henne. Prästen sade då att om
inte läkaren kunnat hjälpa, så vore
han inte på gå in, men pojken bad be-
vekande prästen att komma med in.
Gumman förklarade med armarna och
skrek, att han hade förfärligt ont. Präst-
fattade på gumman och gjorde några frågor.

17. "Näsums prästf."

ACC. N:R M. 13772:18,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Snart som han underfund med vad som passades. Han skrev häftigt och något på ett papper, som han lämnade åt pojken med uppmaning att skyndsamt cykla åt apotekaret, ty han gjorde det livet och minutern. Pojken cyklade iväg och var snart tillbaka med medicinen, som gummun genast började inta. Prästen klappade sedan sin kollega över.

Prästen berättade också om en humoristisk episod: "Det ekar en förfärlig skrän uppe i vinden." Samma man, som för mig omtalat besöket hos prästen och begravningen, har även berättat hur prästen besökte hans mor. Han omtalade att hans mor legat på kristendomens bekännelse för en tvär kontakt komma

18. "Näsums präst".

ACC. N:R M. 13772:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men blivit utsträckning därifrån som absolut. Som hon för övrigt var fullständigt fiende, blev det för henne en svår pröv-ning, att för sin återstående tid bli tvungen att vara i en stad, då hon var oförmögen att gå. En tid därefter kom Näsums präst" på besök. Då han hälsat på den gamla damen, frågade han, efter hennes välbefinnande. Hon beklagade sig över sin absoluta brist. Prästen menade att hon nog kunde klara av den åtgärden, om hon endast ville följa hans anordningar. Därtill var hon villig bara hon åter kunde komma till ben. Prästen sade då: "I så fall får du bereda dig på en mycket obehaglig kur, ty jag tror knappast, att min ordination följes, och du kommer du nog att komma få". Prästen gick ut i köket

19. "Näsumsprästen" M.13772:20.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv.forskning vid Lunds universitet

och ordnade med pigorna att koka gröt vars ingredienser han själv förde ihop. Vad denna gröt innehöll visste ingen annan än prästen själv. Denna gröt lades het på det sjuka benet och skulle byta med jämna mellanrum såväl dag som natt under tre dygn. Under tiden packades gumman in i ett lager av filtar och dynor, så att endast benet var åtkomligt för grötbyte. Efter denna kur blev gumman påklädd och satt i en stol några timmar, ty hon var ytterst matt efter den pers hon genomlidit. Sen blev hon ledd fram och tillåtna över golvet och tvingades stöda på det sjuka benet, viltet till slut gick gumstra bra. Dagen efter kunde hon obehindrat gå.

Som lättare blev "Näsums präst" känd inom stora delar av provinsen och fick ofta långväga besök. En söndag då han skulle lämna kyrkan för att gå till mässan i kyrktan, kom en man från Hälsingborg för att konsultera prästen för en magåtramma. Prästen förbrådde honom

"Väsums präst" M.13772:21.

Den olämpliga tiden för besöket. Menigheten kunde inte vänta på sin präst för att denne fått besök av någon som ville konsultera honom. Hälsingbergaren bad prästen ta hänsyn till att han måste anträda resan tillbaka innan mässan var slut för att kunna komma hem den dagen. Prästen betänkte sig några ögonblick och utfrågade sen mannen. Han ställde snart diagnosen och skrev ut recept samt beredde sig att gå till kyrkan. Hälsingbergare frågade nu, vad han blev skyldig för besöket, och prästen svarade, att han inte fick ta betalt, utan han fick ge vad han själv ville. Då plockade mannen fram en enkrona, en tvåkrona, en femma och en tia med tanke på, att prästen skulle få vad han önskade. Kvickt sträckte prästen till sig pengarna, bugade och sa: "Tack så mycket. Tack alldeles för mycket," och så gick han. Hälsingbergaren stod där med gapande mun och såg efter prästen. Dennes fattiga var i regel endast en eller tvåkronor, men den här

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

"Näsums präst."

M. 13772: 22.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

förstod, att ståtsingborgaren var snål, ville han gedne en lära. Prästen hade hjärtligt roligt åt mannens dumma och förlägna uppsyn.

"Näsums präst" var också en mycket god och anlitad föreläsare, som kunde fängsla publiken genom sitt intresseväckande och lättfattliga framställningssätt. Han blev därför ofta anlitad att klarlägga något ämne. En gång hade han en vinterdag föreläst i Kyrkhults godtemplarhus, och det blev gunstra sent innan han skulle begi sig på hemvägen. Man hade lejt en bonde som skulle skjutsa prästen hem. Det var en mörk och blåstig vinterkväll, då människor hälst stannade inomhus, och skjutsbonden tyckte inte om den långa vägen till Näsum. Prästen frågade gubben, hura mycket han fått betalt för skjutsen. "En o fjonti," sa gubben. "Om du ger mig dom, sa prästen, så går jag hem." Gubben trevade i mörkret fram ett par slantar som han gav prästen, och denne stoppade i sin rockficka. Så frågade han sig fram

22. "Düsums-präst".

M. 13772:23.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv.for.k-
ning vid Lunds universitet

till stora vägen och gick. Hur det var, så gick han
ville, och efter en halvtimme var han åter vid utgångs-
punkten men han ville inte fråga om rätta vägen
utan fortsatte. Efter ytterligare en halvtimma för-
stod han, att han inte kunde finna rätt i mörkret. När
han så plötsligt såg ljus från ett fönster, gick han dit för
bli förhjälpt ur sin belägenhet. Han blev följd fram till rätta
vägen mot Olofström, och den var inte att fela på. Snö-
slasken trängde in och ut i hans trasiga stövlar och
smärt var han alldeles förfrusen om fötterna, som inte
hade några strumpor. Mellan kl. 4 och 5 på morgo-
nen kom han mitt i Jämshög, och där gick han
in Jämshög-Hy järnvägsstation, där han träffade upp
stationens föreståndaren, som gick och upp kaminen
i väntsalen, så att den förfrusne poträsten fick
värma upp sig och fortsa sin s. k. stor. Efter någon
timme kom tåget, och han följde med till nästa

23

"Väsums prost."

M.13772:24.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Stabian som var Östad. Där steg han av för att få
frukost hos en närboende lantbrukare. Under fru-
kosten började han skratta högt och frågade, om
man kunde gissa hur mycket han förtjänat
genom att vandra hela natten. Så berättade han
om sitt mattiga äventyr och drog upp en femöring
och en tvåöring ur rockfickan. Han skrattade kärligt
över att gubben lurat honom, fast kanske ofrivilligt
på grund av mörkret. Lantbrukaren sköt sedan skut-
sa honom till Väsum och de väntande kumpanjerna.
Vid ett annat tillfälle kom prästen till samme lantbru-
kare en blaskig höstkväll, där han "gjorde" sig kvar
till liggdags. Han vek ihop sin vanliga smorda rock och
hatten med det höga kräppet. I de trasiga storm-
vägsmörjan vandrat ut och in, så han såg bedrövlig
ut. Då han inte gjorde min av att vilja gå hem, erbjöd
frun i huset honom att ligga kvar över natten, och
han mottog tacksamt erbjudandet. Frun bäddade

24

"Näsums prost."

M. 13772:25.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

i gästrummet med fina lakan och ett alldeles nytt sticktäcke. När han den blev visad in till sin sovplats, sa han: "ja här kommer jag att ligga bra," och därmed kastade han upp täcket, lade sig på tvärs i sängen med hatt, rock och de smutsiga stövlarna på sig. Att fru Ahl höll på att svimma av förfäran, då hon såg de fina lakanen och det nya täcket i beröring med de synnerligen smutsiga stövlarna, är förståeligt. I det huset blev han därefter erbjuden sängplats.

När det en gång var visitation i Näsum, ställde prosten enl. gängse sedvänja gästa middag på det deltagande prästerskapet. Men som han inte hade något ordnat hushåll, vidtalade han en kafévärdinna i goodtemplarhuset, beläget i närheten av järnvägsstationen, att ordna middagen. När middagen var tillända, befann sig ett par timmar återstod till vederbörande tågets avgång. Kontraktsprosten föreslog därför sina ämbetsbröder

M. 13772:26.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv forskning vid Lunds universitet

25

"Råsums präst."

att vädja något dissonansämne för att fördriva tiden till tågets avgång. Ingen av prästerna hade något förslag, och prosten vände sig nu till värden, "Råsums präst". Denne började nu sakta vandra över det stora salsgolvet, medan han höll kritik över ett litterärt-vetenskapligt verk. Hans utläggningar voro så medryckande och intressanta samt sparkrade med humor, att alla prästerna glömde bort passa restiden. Det uppstod därför en viss panik, då man plötsligt hörde tågets skarpa signal. Prästerna rusade ut. Med hatt och kappa i handen blev det språngmarsch till stationen, där stinsen hvarhållit tåget, för att svartrockarna skulle komma med. Råsums präst stod stretfande på trappan och åsåg trapplöpningen, och han hade säkert hellre än mera roligt, om de missat tåget, vilket tydligen varit hans mening.

Värdig kyrkoherdens fallenhet att förarga sina

26, "Väsunds präst".

M.13772:27.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv.forsk-
ning vid Lunds universitet

Församlingsbor tog sig ibland drastiska former i handläggning av sockenens angelägenheter, och många historier härom har omtalats. Men även omgången med enskilda kunde han passa på att göra sticksmällar. Med sin gamle klocktjänare stod han på fögd vänskaplig fot, fastän han ofta kom att ge sig i dispyt med denne skarpsinnige man. En gång (stunda) hade han dock svårt att hålla sig från att ge denne en giring. Klockaren hade en dotter med det ovanliga namnet Svenevit. Prästen undrade huru sådana människor voro begåfvade, som kunde ge ett barn namnet Svenevit. Klockaren fyckfe att de, som kunde ge sina barn namnet t.ex. Dubbeljöns voro mårtvärdigare. Prästen hette mönligen Jöns Jönsson Forelli. En söndag skulle en lantbrukare L. få barndop, och prästen skulle döpa barnet hemma i gården. När L. ämnade sig hämta prästen, kom hans dräng förbi och han lånade denne förspända vagn för att hämta prästen.

27 "Rädumsprästen" M. 13772:98.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv-forskning vid Lunds universitet

Denne var vid vredigt lynne, och då han skulle sätta sig upp på vagnen, ville inte hästen stå stilla. D-ursäktade sig med att han inte kände hästen, som var hans svägers. Prästen sade då avvisande: "Jag har inte frågat dig vems häst du har. Jag är inte nyfiken." Därmed var samtalet slut och bådas sutto tysta. Plötsligt frågade prästen: "Stall Karin med på gillet?" Karin var prästens fru. "Det vet jag inte", svarade d. barskt, "jag är inte nyfiken." Då strulade prästen hjärtligt och den goda stämningen var återställd. En dag knackade en bonde på dörren till prästens s.-k. expedition, och på prästens: "Stig in", inträdde han och fann honom natten framför sin lilla tvättkommod. Han var ifärd med sin vecktvagning. Han hade ännu inte hunnit så långt, att han fann detta vara lyst. Prästen bad bedöktaren sitta ner, men omedelbart knackade det återpå dörren, och på prästen "Stig in", inträdde en gammal ungmö, som blev alldeles paralyserad, då hon såg en natten framför sig. Där hon

Näsums präst.

M.13772:29.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv-forskning vid Lunds universitet

När hon återvunnit fattningen rusade hon ut, och prästen hade mycket roligt åt Chactrion den gamla ungmön fått vid åsynen av en mansperson tvärt. "Du fick hon något att tala om", sa prästen.

Som nämnts var "Näsums präst" lantbrukare. Han hade en tid tre gårdar. - En bonde köpte en av dem till ett överenskommet pris av 25.000 kr. Köpebrevet skulle skrivas senare. En person från Sölve hörde detta omtalas. Han uppsökte prästen och ville köpa gården. Denne svarade, att gården var såld. Själve bon påpekade att ärtet var skrivet, och han höjde köpesummen till 30.000 kr. "Sagt är sagt", sa prästen och därmed fick själve bon sig nöja. Trots sitt ekonomiska sinnelag var prästen ordhållig.

Hans humor kunde ofta te sig uttryckt i att göra folk förlägna. Det hände att han under sina promenader såg någon person bereda sig för att hälsa på honom. Han kunde då låtsas rikta sin uppmärksamhet åt annat håll, och så,

"Näsums präst."

M. 13772:30.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk.
vid Lunds universitet

då han kommit mitt för personen i fråga, plötsligt medan
glimt i ögat vände sig mot denne, artigt lyfte på hatten
och med ett hjärligt "Go da" passera den snaspne försam-
lingsbon. Glömde denne i häpenhet att hälsa tillbaka
kunde han skratta högt.
En dag hörde han sjätt till Silverborg för att övervara en
storförgdag. Den välputsade kusken och de eldiga hästarna med
sina silverbeslagna selon väckte allmän beundran. Yrkesden
blandade han sig med mängden för att få höra allmänhetens
kommentarer över det vackra ekipaget och dess
mindre välputsade ägare. Han hade lärt mycket
roligt åt vad han fick höra. När han hörde huset
fick han se en nyanställa polis och beslöt driva med denne.
Han manade plötsligt på hästarna så det såg ut som om
han lätte omkomma. Polisen var emellertid snabb
och skyndade vidare framfart, och den illa klädde kusken
i det fina ekipaget fick följa med till polisstationen för
förhör. — Tabla! Här stående man "Näsums präst." Med mänge

"Väsums präst." M. 13772:31.

FOLKLIVSARKIVET Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

ursäkter sig och lovade, medan den snopne krämaren fick en stadeglad och humoristisk blick av den han trodde vara en tjuv. Prästen själv omtalade episoden och hade roligt däråt.

Med tiden blev prästen allt större etenom men ville inte att församlingsborna skulle ha reda på hans kontokonto. En dag, då han besökte en Silverberg's kontor, fick han där se några Väsums bor, vilket han fann besvärligt. Han skulle mänligen sätta in penger. För att blanda bort intresset för sina insättningar frågade han kontorstjänstemannen, till vilken han lämnade sina kontoböcker om denne ville utjämna hans konto till jämt sextio. Tjänstemannen såg igenom prästen konto och nämnde en mindre summa som fattades i sextiotusen. Prästen blev arg och sade: "Jag frågade om jag kunde få jämna ut till jämt sexti." "Ja, ja till jämt sextiotusen," sa kontorsmannen. Prästen återtog sina böcker och avlägsnade sig synbarligen uppbragt. Väl ute ropade han, attna

81.

"Näsums jordär":

M. 13772:32.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv forskning vid Lunds universitet

hade näsumsborna rede på den del av förmögenheten. Hans ovärdade person förföll alltmer till det sämre, och vid den tid han pensionerades, var det ej mycket kvar av den rockt eller klappa, som han en gång tillfälligtvis lånat och aldrig återlämnat.

Han var nu en gammal man, som fört mycket illa, och hans krafter började avtaga. Vid ett sjuthässäll i Villands Vånga hos ett par gamla damer blev han sjuk och kunde inte taga sig hem. Han bäddades ner, men man fick inte tuga av honom kläderna. Senare erhämtade han till Näsum, där man dervid fick klippa av honom knäppen från de särliga benen, och han jämrade sig högljutt, då en del klädespjagg, som häftat vid hans särliga kropp, stelnat av lagsmet. Hälar och tår voro förstörda av köld.

Även under sin sista sjukdom blev han i tillfälle att briljera med sin förmåga att chockera. Vid ett visitationsmöte i Jämshög gingo hans ämbetsbröder före, att

Näsumsprästen.

M.13772:33.

man låg på sitt yttersta, och några av dessa gjorde honom ett besök: han hälsade dem med sin vanliga humor och choktrade dem med att berätta en del begångna student-historier, så de mästan glömde bort sitt egentliga ärende. Ej längt tid därefter var han död.

En underlig man hade gått ur tiden. Kärv, intelligent, storhumoristt, godlåtare och hjelpsam, storlamtbrutto-re, elegant, ståtlig och vacker-fors med världsvana, sådan var Näsumsprästen, den man, som till sitt yttre förfäll till en avsigkommen luftaretyp. Och ändå var han i goda ekonomiska omständigheter. Hans döds-bo visade en behållning av 126.000 kronor.

Jöns Jönsson Torelli, fil. jubeldoktor, var pastor i Näsum från och med den 1/10 1889 till och med den 30/4 1903, kyrkoherde i Näsum från och med den 1/5 1903 till och med den 30/4 1924, då han avgick med pension.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

33. "Nåsums präst." M.13772:34.

Vad som här berättats av vederhäftiga ortsbor, och delvis återgivits efter egna iakttagelser av Nåsums präst, är endast en ringa men betydande del av det som omtalats om denne märlige man.

Malmö i mars 1954

Nils Bjärne

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkminnesforskning vid Lunds universitet

M. 13772:35

Minnestavla invid portalen för ett bedmartempel i Näsum

Tavlans text:

Vandrare stanna! Se dig om!
Här stod fordom helgedom.
I heden tid en helig ort.
Som minner om vad då var stort.

Den hårda sten ej tidens tand
förmått förstöra. Människohand
ej lämnat mycket orört kvar
av vad som fordom uppbyggt har.

Här kämpat vår mången själslig strid
med bön för ära, mått och frid.
Med vördnad dessa stenar spår.
De vittna om hurången går.

N.P:s

1943.

För att hindra ytterligare vandalism upprätthålja jag denna gjutna tavla, för att klargöra platsens innebörd och möjligen förhindra bortförandet av sten från platsen.

En framlidne prof. Forsander, kund, utgör platsens stenar resterna av den forna tempel-platsen, som tyvärr befinner sig i ett dåligt skick. Hade friget inte kommit emellan så hade jag rest stenarna på egen bekostnad.

Nils Bjärne

Tempelgården i Näsum.

